

Prefață

“Dare de seamă” despre (o) viață

Mihai David – Ghindăoani s-a născut la 14 martie 1907 și a mers "braț la braț" cu veacul acesta (al lui?) pînă în 17 martie 1999. A lăsat în urmă cîteva cărți, o excepțională biografie de dascăl, probele unei calități de martor al timpului său și... o livadă cu meri. Dintre cărțile pe care le-am mai putea găsi pe ici, colo, prin biblioteci, putem aminti: "Fluierul fermecat", "Din problemele școlii primare", "Memoriul meu" (ediție îngrijită după Toader I. Ștefan), "Ultima vacanță", "Aventurile lui Singurel", "Mîndră Basarabie, dulce Bucovină"... Versuri, memorii, mărturii, povestioare pentru copii. Înainte de "a pleca" m-a căutat ca să-mi încredințeze un manuscris autobiografic care se întitula "Viața mea". Ce să fac eu cu povara unui manuscris care dădea seamă despre o viață de om, cu toate războaiele sale, interioare și de aiurea? De asta l-am orientat pe "moș David" spre Editura "Timpul" din Iași, acolo unde mulți autori fericiți sau nefericiți și-au găsit limanul. Cassian Maria Spiridon i-a schimbat titlul din "Viața mea" în "Crîncenul veac XX și ororile sale". Că, pînă la urmă, oamenii dispar, amintirea veacului rămîne. Manuscrisul cuprindea, în cele aproape 300 de pagini, amintiri, fulgurații, vise, probe ale existenței, portrete, întîmplări, anecdote, mărturii din închisoare, viața și ritmurile satului moldovenesc din miezul veacului trecut. E, într-un fel, o carte "muzeu", fiecare "vizitator" rămîne cu sentimentul că acolo, în interior se întîmplă ceva, ritual și magie, nemaivăzut și nemaiauzit, adică o viață de om. Și ce e mai spectaculos decît această succesiune de clipe irepetabile?

Satul Ghindăoani ar trebui să fie, necondiționat, un reper pe o hartă convențională a "leagănelor" de personalități ale neamului. Pentru că, lucru mai puțin cunoscut, aici s-a născut filosoful Vasile Conta, dealurile care ascund satul au stat la baza "teoriei ondulațiunii universale", așa cum și-a pliat ochiul minții pe peisajul din jur cel care a propus (și) prima reformă europeană a învățămîntului românesc (în calitate de ministru al educației!). De altfel, această ascendență "locală", a filosofului

Conta, l-a înnobilat și animat continuu pe învățătorul Mihai David care a trăit ultimii săi ani cu speranța și încăpățînarea de a așeza un bust îl înaintașului pe un soclu în fața școlii, de a deschide un punct muzeal care să adune cîteva lucruri care să amintească tuturor de marele filosof.

Una din “operele” lui Mihai David – Ghindăoani o reprezintă descoperirea, valorizarea și editarea volumului “Memoriul meu”, o cronică a satului Ghindăoani (dar și a satului moldav în general!) de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, scrisă de un autentic autodidact, Toader I. Ștefan. “Bătrînul” Mihai David a avut intuiția textului “ieșit din comun”, l-a cumpărat de la urmașii “scriitorului”, l-a ascuns o vreme după care a avut puterea să se bată pînă l-a văzut adunat între două coperti. În prefața semnată de Mihai David-Ghindăoani se spune:

“Toader I. Ștefan n-a avut nici un fel de școală și a trăit toată viața lui în satul Ghindăoani, în care s-a născut. N-a avut nici un fel de învățător, tainele alfabetului le-a dezlegat singur. Dar în clipa în care a silabisit primul cuvînt, zarurile destinului său au fost aruncate. A trăit între anii 1852 – 1919. Pe baza unor considerații naive și a interpretării unor credințe populare și religioase, autorul socotea că viața omului are, în mod normal, o durată de 84 de ani, împărțită în 12 perioade de cîte șapte ani fiecare, pe care el le numește spițe. Toader I. Ștefan n-a izbutit să trăiască toate cele douăsprezece spițe...”.

Deși școlit, deși avea o cultură rară, “așezată”, Mihai David s-a identificat pînă la oglindire cu destinul lui Toader I. Ștefan, consăteanul său “analfabet”. Amîndoi au rămas “decisiv” în “groapa” Ghindăoanilor, amîndoi au trăit sentimentul că aparțin unei zone binecuvîntate de Dumnezeu, amîndoi au filosofat pe seama trecerii vremii cu același regret nuanțat de o înțelegere superioară a acestui fenomen. Mai mult, amîndoi par să fi ieșit “din mantaua” lui Conta, gînditorul înaintaș, locul (Ghindăoani) dînd un impuls decisiv sufletului și caracterului. Rețin, pentru frumusețea textului, cîteva fragmente din “Memoriul meu”, lăudînd, astfel, inspirația recuperatoare a învățătorului Mihai David care a intuit “geniul local” din manuscrisul lui Toader I. Ștefan:

"Eu am fost primul născut al maicei mele și moașa a fost moașă întîi acum cînd m-a moșit pe mine, și de aceea era foarte emoționată. Ea mai menea multe preziceri pentru mine. Așa, cînd îmi pică buricul, obișnuit, cum era natural la toți pruncii, ea luă acel buric, scoase un cui din perete și băgă buricul în borta lui. Și bate cuiul la loc peste buric, prezicînd că voi ave țineri de minte despre toate. Ce de preziceri, ce de urale de un fiitor fericit, în viață ce era să încep! Dar nimine nu s-a aflat să-mi prezică ceea ce era adevărat. Un adevărat devinator ar fi fost acela cari ar fi prezis despre mine aceste: *Pruncul ce s-au născut acum, nu trebuie să vă bucurați, o, moașă, o, bunică! Ci trebuie mai mult să plîngeți, căci nemoștenit va fi. Și inima lui simțitoare va fi de multe ori pătrunsă de săgeata suferinței. Va iubi frumosul și va fi lipsit de acista. Va fi duios despre toate suferințele oamenilor, dar sungur va suferi mai mult decît toți și nimeni nu va consimți la suferința lui. Îi va place liniștea și pacea, dar turburare și gîlceavă va domni în casa lui. Cu drag va pronunța cuvîntul tată (tătucă), dar tatăl lui curînd îl va lăsa dezmoștenit pentru toată viața lui. Nu s-a născut asupra zilei, să aștepte fericirea unei zile luminoase, ci s-a născut asupra nopții, și de aceea viața lui va fi mai mult o noapte jalnică și plină de suferințe.* Acestea era legitim a-mi prezice moașa la nașterea mea, dară ea vedea contrariul".

Sau: "Și sara, după ce amurgea, dam oile în strungă și moșul le mulgea. Și după aceasta, în casă, stăteam la masă dulci cu moșul și bunică.

Timpule! Timpule! Și voi, moșule și bunică! și toate oile acelui timp, unde v-ați ascuns? Bine vă știu, bine vă examinez și mult vă doresc, dar nu știu unde vă aflați acum și nu mă pricep unde v-aș afla. V-ați stins și ați dispărut și eu am rămas. Dar în curînd voi urma și eu pe aceeași cale a uitării și a întunericii, pe unde au trecut multe veacuri".

Sau: "Dar dacă ne uităm amănunțit la curgerea vieții noastre, vedem că lumea nu esti ca alta decît o roată care se învîrtește neîncetat și arată fel de fel de colori, sau un torent de apă mari, cari, în furioasele valuri, aduci felurite materii...".

Ca o blîndă ironie “Memoriul meu” este trecut deseori în contul lui Mihai David, după ce mai multe voci au spus că e vorba, de altfel, de o disimulare a învățătorului care a căutat *un alter ego* pentru a se exprima.

În același ton, care îmbină înțelegerea superioară a trecerii timpului cu satisfacția de a fi ars, ca o candelă, pentru virtuțile vieții bazată pe principii, pe credință, pe iubire de semenii, se configurează și “memoriul” lui Mihai David (un testament?), o adevărată “dare de seamă” a unei existențe:

“Am mers braț la braț cu acest secol, înfruntînd împreună toate evenimentele ce au avut loc. Peste 90 de ani! Frumoasă longevitate, nimic de zis. Din păcate anii, oricît de mulți ar fi, nu sînt altceva decît un șir de zerouri, care o mie de-ar fi, nu înseamnă nimic, dacă nu au înaintea lor o cifră de valoare. Dar ce cifră de valoare aș putea da eu anilor mei, cînd toată viața – cu excepția anilor petrecuți prin închisori și spitale – mi-am trăit-o în satul în care am văzut lumina zilei? Atunci de ce mai stric hîrtia cu povestirea vieții mele?”

Cînd firul vieții se apropie de sfîrșit, cînd viitorul nu te mai poate amăgi cu nici o speranță, singura mîngîiere îți sînt amintirile. Derulîndu-le cu încetul de pe sulul timpului, am impresia că iar sînt tînăr, plin de vigoare, gata să răstorn lumea din temelii spre a o așeza pe altele mai bune, așa cum am năzuit toată viața.

Ca dintr-un bilanț întocmit corect și cinstit, oricine poate vedea că întreaga mea viață n-a fost altceva decît un șir de grele și dureroase înfrîngerii. Cu toate acestea nu mă plîng, ci mă mîndresc cu ele. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu o fire lipsită de spiritul practic, am crezut întotdeauna că e mai frumos să fii înfrînt luptînd cu mijloace cinstite, decît să fii biruitor prin minciună, intrigă, trădare ori cu alte arme din bogata panoplie a ticăloșiei ce pătează fața omenirii...”

După parcurgerea manuscrisului (cărții) te aștepți să găsești semnătura autorului, la sfîrșitul întocmirii unui “proces verbal de predare-primire” a lumii acesteia, a pămîntului acesta puțin mai încercat, mereu înnoit de o năvalnică explozie a semînelor, de o frăgezire a sufletelor sub presiunea sentimentelor.

Istoria e turbată. Nu toată lumea îi înțelege “meandrele”. Cei mai mulți oameni trăiesc sub vremi, împovărați, mulți cad în genunchi, alții “se descurcă”, puțini rămîn în picioare, demni. Exaltările de moment, din societate, din politică, rămîn ca gestică unor personaje cărora aerul le preia vibrația. În istorie, pînă la urmă, numai supraviețuitorii par să aibă dreptate. Dar toți supraviețuitorii sînt, cu adevărat, învingători? Sau, mai bine zis: Supraviețuitorii au dreptate, pe cînd învingători sînt doar cei care au intuit adevărul, care s-au situat de partea adevărului. Dar care e măsura cu care putem cîntări toate acestea? Sîntem noi cu adevărat deținătorii “instrumentului” care să facă ordine, să cîntărească exact? Pe retina timpului, din “memoriul” lui Mihai David, se perindă o mulțime de chipuri și nume, se derulează fapte, se exprimă speranțe, mor oameni și se nasc oameni, dispar epoci istorice, se sfîrîmă mituri, se fărîmițează chipuri cioplite în lut. Sinceritatea discursului salvează naivitățile, judecățile pripite, greșite chiar, aspre uneori. Uneori ai impresia, cetînd, că e vorba de o “drojdie de lume”, de resturi salvate miraculos de la un potop care uniformizează totul. Pe multe dintre acele resturi sînt urme de viață, pe altele mucegaiul și-a impus regula lui. Unii fac alergii la mucegai, alții îl consideră “o terapeutică”, alții îl neglijează. Așa-i lumea!

Parfumul de epocă emană din paginile manuscrisului (cărții), amănuntele, multe strict biografice, au rezonanța ecoului într-o peșteră goală: sunetul se prefiră, în urmă rămîne tăcerea țiuitoare.

Adrian ALUI GHEORGHE